

ODMĚNY A TRESTY VE ŠKOLNÍ PRAXI

Markéta Labajová

ČAPEK, R.: *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha: Grada, 2008.
ISBN 978-80-247-1718-0

Kniha *Odměny a tresty ve školní praxi* je určena především učitelům. Je koncipována jako odborná publikace s náměty řešení jednotlivých pedagogických situací vyžadující odměňování nebo trestání. Publikace je rozdělena do deseti hlavních kapitol. Autor se věnuje následujícím tématům: školní prostředí, autorita a kázeň, odměny a tresty jako regulátory chování, v níž se blíže zaměřuje na odměny, tresty, kázeňská opatření a strategie trestání, hodnocení, mravní výchovy ve škole, klimatu školy a třídy a suportivního (aktivizujícího) vyučování. V dalších kapitolách se dotýká otázek příčin nekázně, zásad trestání, metodiky měření školního klimatu, či konkrétním suportivním metodám.

Nejprve autor seznamuje čtenáře se školním prostředím, kde charakterizuje roli školy v životě jedince a problémy současné školy. Poté se zaměřuje na otázky autority a kázně, kde konkretizuje příčiny nekázně. Ty vymezuje prostřednictvím osmi oblastí, z nichž původ nekázně pramení. Především jsou to výchova, nevhodně vedené vyučování, osobnost učitele, poruchy chování a učení, únava žáků, násilí v médiích, nepřijetí pravidel žáky a komunikace. Popisované jevy ilustruje pedagogickými situacemi, takže si je čtenář nejen představí, ale také pochopí příčiny vzniku.

Hlavní část knihy tvoří problematika odměn a trestů. Zpočátku autor vysvětluje podstatu a význam odměňování a trestání, pak se podrobně věnuje trestání, kázeňským opatřením a strategiím. Vymezuje zásady trestání, druhy trestů a jednotlivé kázeňské události spolu se strategiemi řešení. Přínosné je, že se autor nezaměřuje pouze na vážné kázeňské události jako například šikana, alkohol ve škole nebo záškoláctví, ale také na méně závažné kázeňské přestupky jako jsou například žákovské žertíky či rušivé chování, které nejen narušují vztahy učitele a žáka, ale také mohou být zdrojem vážnějších problémů. Čtenáři ocení velké množství kasuistik, které vykresluji prezentované pedagogické situace. Ačkoli autor brilantně zpracoval téma trestání ve školní praxi, oblast odměňování poněkud opominul.

Název knihy může ve čtenáři vyvolávat domněnky, že v knize nalezne neobvyklé druhy odměn nebo příklady systémů odměňování.

Především začínající učitelé využijí poznatky z kapitoly hodnocení. Autor popisuje jak chápou hodnocení učitelé i žáci, vysvětluje jak a co hodnotit a naráží na problém objektivity.

Přestože se zdá, že mravní výchova ve škole nemá s odměňováním a trestáním nic společného, autor tyto domněnky vyvrací tvrzením, že žák se má chovat v souladu s obecně akceptovanými normami. Obsahem morální výchovy je vést žáka k uznávání těchto norem. Cílem mravní výchovy je pak chování jedince v souladu s obecně akceptovanými normami na základě svého mravního vědomí. V kapitole dále seznamuje s dalšími cíli morální výchovy, morálním vývojem a obsahem morální výchovy.

Klima třídy a školy autor podrobně nerozepisuje, blíže specifikuje pouze nástroje jeho měření, konkrétně dotazníky MCI, CES, CCQ a sociometrií. Přesto je pro potřeby čtenáře vzhledem k pojetí knihy rozsah a obsah kapitol dostačující.

Na závěr je čtenář obohacen o znalost suportivních (podpůrných, aktivizujících) výukových metod a seznámen s desaterem dobrého učitele. Poslední kapitola zaujme nejen začínající učitele, ale stejně tak i zkušené učitele. Suportivní metody a desatero dobrého učitele jednak obohatí jejich praxi, jednak usnadní komunikaci nebo dokonce zamezí vzniku některých zbytečných komplikací.

Ačkoli je rozsah díla pouhých 160 stran, tento rozsah je naprosto dostačující k objasnění problematiky odměňování a trestání ve školní praxi. Publikaci mohou využít především učitelé, ale i budoucí učitelé, tedy studenti Pedagogických fakult. Je psána srozumitelným jazykem, odborné pojmy jsou názorně vysvětleny a také množství kasuistik a příkladů činí knihu velice čtivou. Přestože není kniha primárně určena pro rodiče, je možné ji doporučit i rodičovské veřejnosti, neboť zejména kapitoly věnující se odměňování a trestání mohou při výchově také využít. Rovněž mají jedinečnou příležitost „nahlédnout pod pokličku“ pedagogické praxe a lépe pochopit učitelova rozhodnutí a chování.

Mgr. Markéta Labajová
Univerzita Palackého v Olomouci
Doktorské studium – prezenční
Obor: Pedagogika
Zaměření: Školní zátěž, školní klima.

Kontakt na autora:

Markéta Labajová

PdF UP Olomouc, Katedra Pedagogiky s celoškolskou působností

Žižkovo nám. 5, 772 41 Olomouc

Email: marketa.labajova@upol.cz

Tel.: 775 145 503